

Urząd Marszałkowski

Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa

Biuletyn Informacyjny Rolnictwo i Obszary Wiejskie Warmii i Mazur

Nr 10/2009

Opracowała: dr inż. Joanna Karwowska

10-562 Olsztyn ul. Emilii Plater 1,
tel. (089) 5219250, fax (089) 5219259, e-mail: dow@warmia.mazury.pl
www.sporol.warmia.mazury.pl

SPIS TREŚCI

I.	SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA OBSZARÓW WIEJSKICH	
1.	Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia.....	3
2.	Bezrobotni mieszkańcy wsi.....	4
II.	PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH na lata 2007-2013	
1.	Wdrażane działania w ramach PROW na lata 2007-2013 – wg danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego – stan na dzień 30.11.2009r.....	6
2.	Wdrażane działania w ramach PROW na lata 2007-2013 – wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 30.11.2009r.....	6
3.	Realizacja płatności bezpośrednich do gruntów rolnych.....	7
III.	PROGRAM OPERACYJNY „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013	
1.	Wdrażane działania – wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 30.11.2009r.....	8
IV.	AKTUALNOŚCI	
1.	Pomoc dla poszkodowanych.....	9
2.	Przetwórstwo artykułów rolnych.....	9
3.	Ceny ziemi.....	10
4.	Kwoty mleczne.....	10
5.	Wsparcie przedsiębiorstw.....	10
6.	Dopłaty ONW.....	11
7.	Kredyty klęskowe.....	12
8.	Usługi doradcze.....	13
9.	Systemy jakości.....	15
10.	Wdrażane działania w ramach PROW na lata 2007-2013.....	17
11.	Sektor rybacki.....	18
12.	PROW 2007-2013 – ciąg dalszy.....	19
13.	Inwestycje w przetwórstwie spożywczym.....	21
14.	Działalność pozarolnicza.....	22
15.	Start zawodowy.....	23
16.	Modernizacja gospodarstw.....	24
17.	Pieniądze dla grup.....	25
18.	Działania informacyjne i promocyjne.....	25
19.	Szkolenia zawodowe.....	26
20.	Rentowa sprawa.....	27
21.	Otwarta kasa.....	27
22.	Rzepak górą.....	28
23.	Sprzedaż gruntów rolnych.....	28
24.	Nowe wyzwania.....	29
V.	INFORMACJE Z DEPARTAMENTU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA	
1.	Przyjazna Wieś.....	29
2.	Odnowa i rozwój wsi.....	30
3.	Najlepsze łowisko wędkarskie.....	30
4.	Szkolenie dot. PDO.....	31
5.	II Forum LGD.....	31

I. SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia

W województwie warmińsko – mazurskim, utrzymuje się tendencja wzrostu poziomu bezrobocia rejestrowanego. We wrześniu br. w porównaniu do stanu z końca sierpnia, liczba bezrobotnych w województwie warmińsko - mazurskim zwiększyła się o 2,1% tj. o 1 974 osoby. Od początku roku liczba bezrobotnych wzrosła o 11,6% tj., o 10 172 osoby, a w porównaniu do września 2008 roku poziom bezrobocia wzrósł o 23,2% tj. o 18 397 osoby.

Ostatecznie, liczba bezrobotnych na Warmii i Mazurach w końcu września br. wynosiła 97 592 osoby. We wrześniu 2009 roku, w porównaniu do sierpnia, liczba bezrobotnych wzrosła w dwudziestu powiatach, przy czym najwięcej w powiecie kętrzyńskim (o 245 osób), powiecie elbląskim (203 osoby), powiecie nowomiejskim (160 osób) oraz powiecie ostródzkim (o 151 osób). Jedynie w powiecie nidzickim odnotowano spadek liczby bezrobotnych, o 26 osób. Analiza roczna zmian poziomu bezrobocia (wrzesień 2009 do września 2008) wykazuje wzrost liczby bezrobotnych w 19 powiatach województwa (od 56 osób w powiecie węgorzewskim, do 2 284 osób w powiecie ostródzkim). Natomiast w pozostałych dwóch powiatach zaobserwowano spadek liczby bezrobotnych: w powiecie gołdapskim o 47 osób i powiecie braniewskim o 18 osób.

W okresie wrzesień 2008–wrzesień 2009 największy wzrost bezrobocia odnotowano w:

- mieście Olsztynie – o 71,5%,
- powiecie ostródzkim – o 36,9%,
- powiecie działdowskim – o 35,0%,
- powiecie olsztyńskim – o 33,7%,
- powiecie elbląskim – o 33,2%
- powiecie etckim – o 31,0%.

Liczba bezrobotnych w końcu września 2009 roku w kraju, wyniosła 1 714,1 tys. osób i w porównaniu do końca sierpnia 2009 roku wzrosła o 25,1 tys. (1,5%). Natomiast w stosunku do września 2008 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w kraju wzrosła o 337,5 tys. osób tj. o 24,5%. Procentowy przyrost liczby bezrobotnych, w stosunku do września 2008 roku, w województwie warmińsko – mazurskim był mniejszy o 1,3 pkt proc. niż w kraju. Względny (procentowy) wzrost liczby bezrobotnych odnotowano w 13-tu województwach, przy czym najsilniejszy w województwie:

- pomorskim – o 4,2%,
- zachodniopomorskim – o 3,9%,
- wielkopolskim – o 2,9%.

Jedynie w województwie lubelskim i opolskim liczba bezrobotnych w porównaniu do miesiąca poprzedniego nieznacznie spadła (tj. o 0,6%). Na koniec września 2009 roku, stopa bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim wyniosła 18,4% i była ponad 1,5-krotnie większa niż w kraju, gdzie wartość tego wskaźnika wynosiła 10,9%. Oznacza to, że w województwie warmińsko – mazurskim na 100 osób aktywnych zawodowo przypada ponad 18 osób bezrobotnych, natomiast średnio w kraju prawie 11 osób.

Wskaźnik stopy bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim we wrześniu br., w stosunku do sierpnia wzrósł o 0,3 pkt proc., w kraju natomiast o 0,1 pkt proc. W porównaniu z wrześniem 2008 roku, stopa bezrobocia zwiększyła się o 3,0 pkt proc. (w kraju 2,0 pkt proc.). **Natężenie bezrobocia w regionie jest nadal najwyższe w Polsce.**

We wrześniu 2009 roku, różnica pomiędzy wartością stopy bezrobocia dla kraju, a wartością stopy dla województwa wynosiła 7,5 pkt proc., przed rokiem 6,5 pkt proc. W regionie warmińsko – mazurskim występują powiaty, które charakteryzują się stopą

bezrobocia znacznie wyższą niż średnia w województwie, ale są też powiaty o stosunkowo niskiej wartości wskaźnika bezrobocia.

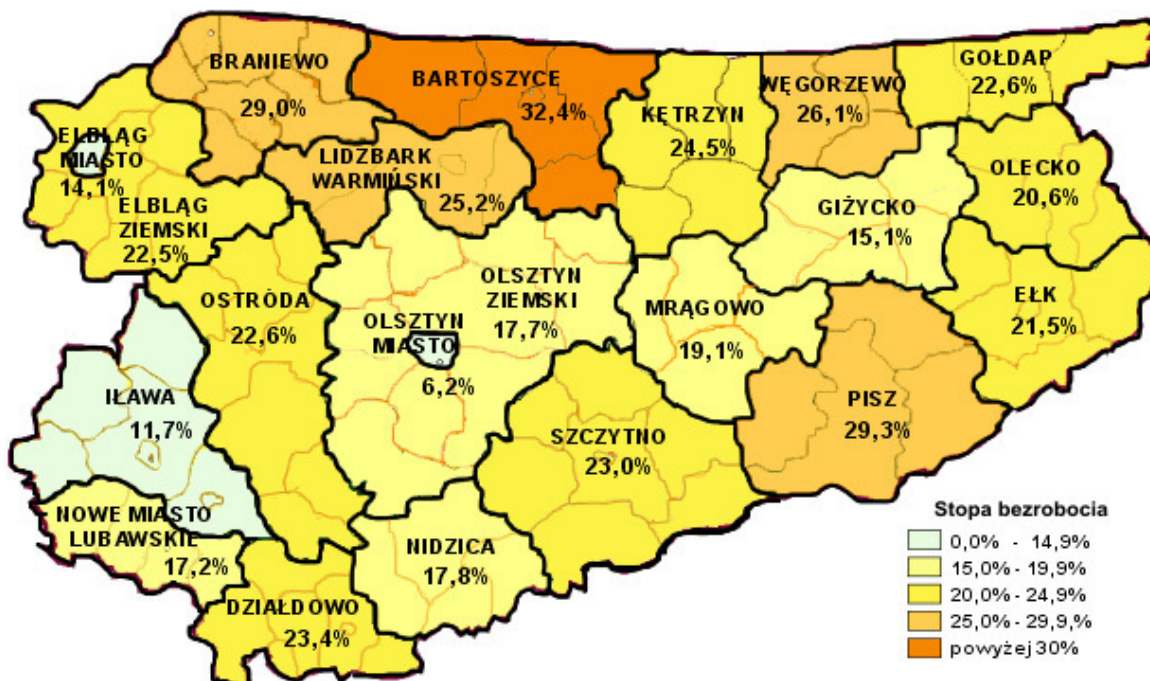
Najniższą stopą bezrobocia we wrześniu charakteryzowały się:

- miasto Olsztyn – 6,2%,
- powiat iławski – 11,7%,
- miasto Elbląg – 14,1%.

Natomiast najwyższa stopa bezrobocia występowała w powiatach:

- bartoszyckim – 32,4%,
- piskim – 29,3%,
- braniewskim – 29,0%.

Mapa 1. Stopa bezrobocia w województwie
warmińsko-mazurskim we wrześniu 2009 r.

2. Bezrobotni mieszkańcy wsi

Prawie połowa bezrobotnych zarejestrowanych w województwie (47 149 osób, tj. 48,3%) **zamieszkuje na wsi**. Przed rokiem, bezrobotni mieszkańcy wsi w liczbie 39 466 osób stanowili 49,8% ogólnej liczby pozostających bez pracy. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszanie się procentowego udziału mieszkańców wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych (w stosunku do ubiegłego roku o 1,5 pkt proc).

Podsumowanie

W analizowanym okresie warmińsko – mazurski rynek pracy cechowały następujące tendencje:

- Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń – wrzesień 2009 roku było niższe o 8,1% niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.
- Przedsiębiorstwa przemysłowe uzyskały przychody ze sprzedaży wyrobów i usług o 4,9% niższe od ubiegłorocznych.

- Liczba bezrobotnych na Warmii i Mazurach w końcu września br. wynosiła 97 592 osoby i w porównaniu do sierpnia zwiększyła się o 2,1% tj. o 1 974 osoby.
- W porównaniu do września 2008 roku, poziom bezrobocia w regionie wzrósł o 23,2% tj. o 18 397 osób.
- W okresie styczeń – wrzesień br. grupowe zwolnienia pracowników zgłosiły 52 zakłady pracy na 1 660 osób.
- Na koniec września 2009 roku, stopa bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim wyniosła 18,4%, w kraju zaś 10,9%.
- W porównaniu do września 2008 roku w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł udział osób uprawnionych do zasiłku, bezrobotnej młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Zmalał natomiast odsetek bezrobotnych kobiet, mieszkańców wsi, długotrwale bezrobotnych, osób powyżej 50 roku życia oraz bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych.
- We wrześniu 2009 roku, urzędy pracy dysponowały 4 319 ofertami pracy, o 430 (o 11,1%) więcej niż w sierpniu br., oraz o 625 (o 12,6%) mniej niż we wrześniu przed rokiem. Oferty pracy niesubsydiowanej stanowiły 27,3%, zaś oferty subsydiowane 72,7%.
- Od początku 2009 roku do urzędów pracy wpłynęło 36 979 ofert pracy, o 5 674 tj. o 13,3% mniej niż w tym czasie przed rokiem, z czego prawie 71% to oferty pracy subsydiowanej, a ponad 29% dotyczyła zatrudnienia niesubsydiowanego.
- Od początku br. roku, poprzez sieć EURES umożliwiono wyjazd do pracy zagranicą 411 osobom, o 373 mniej niż przed rokiem.
- We wrześniu zarejestrowanych zostało 16 447 osób (o 16,0%, tj. o 2 274 osoby więcej niż we wrześniu 2008 r.). Z ewidencji bezrobotnych wyłączono zaś 14 473 osoby, o 2,2%, tj. o 323 osoby mniej niż przed rokiem.
- Od początku 2009 roku do bezrobocia napłynęły 123 263 osoby, o 23 108 osób (tj. o 23,1%) więcej niż przed rokiem. Natomiast w okresie dziewięciu miesięcy z ewidencji bezrobotnych wyłączono 113 091 osób, o 6 861 osób (o 5,7%) mniej w porównaniu do analogicznego okresu w 2008 roku.
- We wrześniu 2009 roku, w różnych formach aktywizacji finansowanych ze środków Funduszu Pracy, uczestniczyło 4 340 osób, a 4 636 osób podjęło pracę niesubsydiowaną. W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego, liczba podjęć pracy niesubsydiowanej zmalała o 1,5%, natomiast o 3,8% wzrosła liczba uczestników aktywnych form.
- Od początku bieżącego roku zaktywizowano z udziałem środków Funduszu Pracy 34 401 osób, a 33 600 osób podjęło pracę niesubsydiowaną na wolnym rynku. W analogicznym okresie 2008 roku, zaktywizowano mniej, bo 32 795 osób, natomiast prace na wolnym rynku podjęło przed rokiem więcej, bo 39 382 bezrobotnych.
- W okresie styczeń – wrzesień 2009 roku, z Funduszu Pracy wydatkowano 317 355,3 tys. zł, z czego na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych w województwie warmińsko – mazurskim, kwotę – 162 055,8 tys. zł oraz zasiłki dla bezrobotnych, łącznie ze składkami ZUS – 140 944,4 tys. zł.

II. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013

1. wdrażane działania w ramach PROW na lata 2007-2013 – wg danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego – stan na dzień 30.11.2009r.

Działanie	Liczba złożonych wniosków	Kwota wnioskowanej pomocy	Liczba realizowanych umów i decyzji	Kwota podpisanych umów (decyzji)
Scalanie gruntów	0	0	0	0
Odnowa i rozwój wsi	137	-	127	51 949 981,00
Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	14	-	14	19 890 387,17
Podstawowe usługi	105	234 711 483,00	-	-
Funkcjonowanie LGD	15	2 662 345,73	14	-

2. wdrażane działania w ramach PROW na lata 2007-2013 – wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 30.11.2009r.

Nazwa działania	Wnioski obsługiwane	
	liczba	wnioskowana kwota
Pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) – Kampania 2007	31 605 *	nie dotyczy
Pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) – Kampania 2008	31 545*	nie dotyczy
Pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) – Kampania 2009	31 504*	nie dotyczy
Renty Strukturalne – Kampania 2007	318*	338 232,89
Renty Strukturalne – Kampania 2008	344*	373 485,25
Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne – schemat I – Kampania 2007	203	9 761 493,40
Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne – schemat I – Kampania 2008	134	5 240 214,56
Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne – schemat II – Kampania 2008	31	317 376,32
Zalesianie gruntów rolnych i innych	186	7 368 451,77

niż rolne – schemat II – Kampania 2009		
Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne – schemat I – Kampania 2009	33	289 209,30
Program rolnośrodowiskowy – kampania 2008	1 197	20 200 946,89
Program rolnośrodowiskowy – kampania 2009	1 259	19 670 366,22
Grupy producentów rolnych	24**	nie dotyczy
Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności	543	2 721 680,00
Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów	1 037	5 451 300,00
Modernizacja gospodarstw rolnych	823	134 354 446,90
Modernizacja gospodarstw rolnych – II nabór (21-28.04.09r.)	1 296	223 232 899,85
Ułatwianie startu młodym rolnikom I nabór – 03.03.2008 rok	250	12 500 000,00
Ułatwianie startu młodym rolnikom II nabór – 25.03.2008 rok	47	2 350 000,00
Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej	27	63 145 228,35
Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej- II nabór (15-22.04.09r.)	20	30 820 489,46
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	163	14 224 049,00
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej-II nabór od 15.04.09r.	147	12 514 283,00
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 05-18.05.09r.	176	27 395 037,01

* liczba wszystkich złożonych wniosków aktualnie rozpatrywanych w biurach powiatowych (bez wycofanych, anulowanych itp.)

** wnioski o przyznanie pomocy

3. Realizacja płatności bezpośrednich do gruntów rolnych na dzień 30.11.2009r.

	Płatności bezpośrednie do gruntów rolnych	
Liczba rolników ubiegających się o płatności w kampanii 2007	43 820*	
Ilość decyzji o przyznaniu płatności lub o odmowie przyznania płatności , które zostały wysłane do beneficjentów w kampanii 2007	decyzje pozytywne	decyzje odmowne
	43 523*	279*
Liczba rozpatrywanych wniosków w kampanii 2008	43 104**	
Ilość decyzji o przyznaniu płatności lub o odmowie przyznania płatności , które zostały wysłane do	decyzje pozytywne	decyzje odmowne

beneficjentów w kampanii 2008	42 771**	343**
Liczba złożonych wniosków w kampanii 2009	42 817***	

* bez wniosków wycofanych, przeniesionych do innego biura, anulowanych – stan na dzień 5.09.2008 rok

** bez wniosków wycofanych, przeniesionych do innego biura, anulowanych – stan na dzień 2.07.2009 rok

*** bez wniosków wycofanych, przeniesionych do innego biura, anulowanych – stan na dzień 31.07.2009 rok

III. PROGRAM OPERACYJNY „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013.

1. wdrażane działania – wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 30.11.2009r.

Nazwa działania	Złożone wnioski		Zatwierdzenia złożenia płatności		Kwota zrealizowanych płatności
	liczba	kwota	liczba	kwota	
Oś 1. Działania na rzecz adaptacji floty rybackiej	92	6 561 169,00			
1.1 Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej	1	254 028,54			
1.2 Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej	67	3 903 595,50	56	3 321 711,50	3 321 711,50
1.3 Inwestycje na statkach rybackich i selektywność	6	361 105,00			
1.4 Rybołówstwo przybrzeżne					
1.5 Rekompensaty społeczno-ekonomiczne w celu zarządzania krajową flotą rybacką	18	2 042 440,00			
Oś 2 Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury	41	15 425 140,00			
2.1 Inwestycje w chów i hodowlę ryb	5	5 043 885,60			
2.2 Działania wodno-środowiskowe	25	9 197 109,50			
2.3 Środki na rzecz zdrowia zwierząt					
2.4 Rybołówstwo śródlądowe	3	283 025,84			
2.5 Inwestycje w zakresie przetwórstwa i obrotu	8	901 119,48			

Oś 3 Środki służące wspólnemu interesowi					
3.1 Działania wspólne					
3.2 Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej					
3.3 Inwestycje w portach rybackich, miejscach wyładunku i przystaniach					
3.4 Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne	3	4 566 045,75			
3.5 Projekty pilotażowe					
3.6 Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich					
Razem	266	43 972 618,92	56	3 321 711,50	3 321 711,50

IV. AKTUALNOŚCI

1. Pomoc dla poszkodowanych

Szacuje się, że uchwalona w 2005 roku reforma unijnego rynku cukru dotknęła około 25 tysięcy rolników. Część z nich całkowicie utraciła prawo do produkcji buraków reszcie zostało ono ograniczone. Teraz otrzymają za to rekompensaty, które pomogą im w zmianie kierunku produkcji. Ich maksymalna wysokość to 50 tysięcy złotych. Agencja zwróci byłym plantatorom buraków 40% kosztów zakupu. Do dyspozycji jest 34 miliony euro.

Część unijnej pomocy, będzie jednak przeznaczona dla przedsiębiorców, którzy zainwestują w gminach wiejskich. Maksymalna wartość dofinansowania dla takich projektów wyniesie 7,5 miliona złotych.

2. Przetwórstwo artykułów rolnych

Od 100 tysięcy do 20 milionów - to wysokość dotacji przewidziana dla przedsiębiorstw zajmujących się przetwarzaniem artykułów rolnych. Ze wsparcia na lata 2007-13 skorzystało blisko 1300 firm. Tym razem jednak przedsiębiorcy będą musieli poczekać ze składaniem wniosków. Dokumenty najpierw będą przyjmowane tylko i wyłącznie od grup producenckich. Pomoc może być przyznawana na budowę lub modernizację zakładów przetwórczych, kupno maszyn, oprogramowania komputerowego a nawet na tak zwane systemy zarządzania jakością.

Od 17-tego listopada mogą składać wnioski grupy producenckie. Dopiero w grudniu uprawnione będą do składania pozostałe podmioty. Pytanie tylko jaka część pieniędzy trafi do rolników? W Polsce jest już ponad 600 grup producenckich. Niewiele z nich jednak stać będzie na skorzystanie z pomocy. Inwestycje trzeba najpierw wykonać na własny koszt a dopiero potem wypłacana jest połowa poniesionych nakładów.

3. Ceny ziemi

Ceny ziemi rolniczej niezmiennie pną się w górę. Ich poziom w Polsce zbliża się do tych w Niemczech czy we Francji. Końca podwyżek nie widać. Widać za to problemy. W tym miesiącu powinno się rozstrzygnąć, czy w przyszłym roku rolnicy przy zakupie gruntów będą mogli korzystać z preferencyjnych kredytów.

Polska od kilku miesięcy zabiega o zgodę partnerów z Unii Europejskiej na przedłużenie dopłat do kredytów na zakup ziemi przez rolników. Bez tego koniec roku będzie oznaczał koniec takich możliwości. Komisja Europejska już dwukrotnie udzielała nam zgody na przedłużenie tego mechanizmu wsparcia. Aby otrzymać taką możliwość na kolejne trzy lata trzeba uzyskać zgodę wszystkich państw członkowskich. Jeżeli żadne z nich nie wypowie się przeciwko to nawet przy sprzeciwie Komisji Europejskiej Polska będzie mogła utrzymać takie dopłaty.

Dla rolników to bardzo ważne, bo ceny ziemi rolniczej z roku na rok są coraz wyższe. Z ostatnich danych Agencji Nieruchomości Rolnych wynika, że hektar kosztuje średnio 16 tysięcy 300 złotych. To o 5% więcej niż w drugim kwartale, ale już 30% więcej niż rok temu. Najtańsze grunty są tradycyjnie w województwie lubelskim, podkarpackim i lubuskim. Na drugim krańcu jest kujawsko-pomorskie, wielkopolskie i śląskie.

4. Kwoty mleczne

Przez pierwsze 6 miesięcy sezonu 2009/2010 polscy rolnicy wyprodukowali 4 miliardy 850 milionów kilogramów mleka. To jest nieco ponad 1% więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Na razie produkcja mleka jest w fazie spadkowej, ale to może się niedługo skończyć. Zdaniem ekspertów branża mleczarska kryzys ma już za sobą.

Unijna interwencja zaczyna przynosić skutki. Od momentu jej rozpoczęcia polskie firmy wprowadziły do magazynów interwencyjnych 3% produkcji masła oraz 1/3 mleka w proszku. Z dopłatami wyeksportowaliśmy 20 tysięcy ton przetworów mlecznych głównie mleka w proszku, masła oraz serów. Interwencja będzie trwała do lutego przyszłego roku. Efekty? Ceny gotowych wyrobów mleczarskich idą w górę. A to już powoli znajduje odzwierciedlenie w punktach skupu. Wyższe ceny mogą jednak zachęcić rolników do zwiększania produkcji. Zgodnie z postanowieniami bilansu Wspólnej Polityki Rolnej każdy kraj członkowski może co roku zwiększać swój limit produkcji mleka o 1%. System kwot zniknie w Unii Europejskiej 31 marca 2015 roku.

5. Wsparcie przedsiębiorców

Termin składania wniosków rozpoczyna się 17 listopada. Pierwszeństwo przy składaniu wniosków przysługuje grupom producentów rolnych, wstępnie uznanym grupom, uznanym organizacjom producentów owoców i warzyw oraz podmiotom utworzonym przez powyższe grupy. Natomiast pozostałe podmioty mogą składać wnioski o przyznanie pomocy na „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” po upływie 42 dni od ukazania się tego ogłoszenia, czyli od 15 grudnia 2009 r.

Do wykorzystania w 2009 roku pozostała jeszcze kwota ponad 300 mln zł. Kwota ta wynika z tego, że do wykorzystania w 2009 roku na „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” przewidziano łącznie około 1,315 mld zł, a podczas tegorocznego kwietniowego naboru wniosków przetwórcy i producenci złożyli wnioski

o pomoc na łączną kwotę ponad 1 mld zł, co stanowiło około 76% dostępnych środków finansowych w ramach tegorocznego limitu.

O pomoc mogą ubiegać się podmioty prowadzące działalność związaną m.in. z przetwórstwem mleka, mięsa, owoców i warzyw, sprzedają hurtową produktów rolnych, a także ich usługowym zamrażaniem wraz z przechowywaniem. Wniosek o przyznanie pomocy można złożyć raz w roku na każde przedsiębiorstwo lub na jego wyodrębnioną organizacyjnie część. Zakres inwestycji objętych pomocą finansową obejmuje m.in. koszty budowy budynków i budowli, zakupu maszyn i urządzeń oraz środków transportu wykorzystywanych na potrzeby prowadzenia działalności objętej wsparciem, a także kosztów przygotowania dokumentacji na potrzeby realizacji operacji. ARiMR zrefunduje od 25% do 50% poniesionych przez przedsiębiorcę tego typu kosztów kwalifikowalnych. Na najwyższe dofinansowanie mogą liczyć podmioty prowadzące działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwa, które są grupą producentów rolnych, wstępnie uznawaną grupą producentów rolnych lub uznaną organizacją producentów owoców i warzyw, a także w przypadku, gdy podmioty takie zajmują się przetwarzaniem produktów rolnych na cele energetyczne. Wymienione podmioty, które co najmniej 25% ogólnej ilości produktów rolnych kupią na podstawie umów podpisanych z grupą producentów rolnych, wstępnie uznaną grupą lub organizacją producentów owoców i warzyw, mogą również liczyć na dofinansowanie w wysokości 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych. Maksymalna kwota pomocy nie może przekroczyć 20 mln zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu, a minimalne wsparcie na inwestycję udzielane przez Agencję wynosi 100 tys. zł.

6. Dopłaty ONW

16 października rozpoczęto wypłacanie pieniędzy rolnikom prowadzącym działalność na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania lub na obszarach górskich, czyli tzw. dopłaty ONW. Agencja wyda na realizację dopłat ONW za 2009 r. w sumie około 1,3 miliarda zł.

Tereny, na których panują niekorzystne warunki gospodarowania lub obszary górskie określane jako ONW, zajmują 56% powierzchni Polski. Gospodarowanie na tego typu gruntach wymaga dodatkowych nakładów finansowych związanych z niekorzystnym ukształtowaniem terenu oraz nienajlepszą jakością gleb, a także warunkami klimatycznymi. W zależności od wymienionych czynników wyróżniane są cztery rodzaje obszarów ONW, a do każdego z nich przysługuje inna wysokość dopłaty.

Najniższa z nich wynosi 179 zł na 1 ha gruntu i obowiązuje na obszarach nizinnych należących do strefy I gdzie występują ograniczenia w produkcji rolniczej wynikające z niskiej jakości gleb, niekorzystnych warunków klimatycznych lub wodnych, a także spowodowane niesprzyjającym ukształtowaniem terenu oraz niskim wskaźnikiem demograficznym i znacznym udziałem w całej populacji ludności związanej z rolnictwem. Dopłatę w wysokości 264 zł na 1 ha otrzymają rolnicy prowadzący działalność na obszarach należących do II strefy nizinnej oraz obszary ze specyficznymi naturalnymi utrudnieniami. Tereny II strefy nizinnej w odróżnieniu od terenów należących do I strefy nizinnej charakteryzują się gorszymi warunkami prowadzenia działalności rolniczej wyrażonymi poprzez „wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzennej produkcji”. Dla terenów należących do II strefy nizinnej wskaźnik ten nie przekracza wartości 52, natomiast dla obszarów położonych w I strefie nizinnej wskaźnik ten należy do przedziału powyżej 52 do 56. Tereny ze specyficznymi naturalnymi utrudnieniami obejmują gminy i obręby ewidencyjne rejonów podgórskich, które zostały wyznaczone na potrzeby ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym (Dz.U. z 1984 r. Nr 52, poz. 268, z późn. zm.), a także takie, gdzie

co najmniej połowa powierzchni użytków rolnych położonych jest na wysokości powyżej 350 m. n.p.m. Najwyższa stawka płatności ONW wynosząca 320 zł na 1 ha przysługuje rolnikom prowadzącym swoją działalność na obszarach górskich, gdzie produkcja rolna jest utrudniona ze względu na niekorzystne warunki klimatyczne i ukształtowanie terenu. Do obszarów takich zaliczają się gminy i obręby ewidencyjne, w których ponad połowa użytków rolnych znajduje się na wysokości powyżej 500 m n.p.m.

Płatności ONW otrzymuje rolnik, który m.in. posiada przynajmniej 1 ha użytków rolnych, położonych na obszarach ONW, złoży w danym roku wniosek o przyznanie tych płatności - terminy są takie same jak dla płatności bezpośrednich, a także zobowiąże się do przestrzegania wymogów i norm wynikających z zasad wzajemnej zgodności (cross compliance).

Wysokość przyznanych rolnikowi takich płatności zależy od wielkości powierzchni gruntów leżących na obszarach ONW. I tak, jeżeli rolnik użytkuje od 1 do 50 ha gruntów rolnych leżących na obszarze ONW otrzyma takie płatności w pełnej wysokości. Natomiast, gdy powierzchnia gruntów leżących na obszarach ONW wynosi od 50 do 100 ha wtedy taki rolnik otrzyma połowę podstawowej stawki tych płatności. Jeszcze mniej, bo 25% podstawowej stawki dopłat ONW otrzymają rolnicy, którzy prowadzą swoją działalność na obszarach o trudnych warunkach gospodarowania lub terenach górskich o wielkości od 100 do 300 ha. Płatność ONW nie przysługuje do gruntów powyżej 300 h.

7. Kredyty klęskowe

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki wydał od lipca do końca października br. 37 zgód na uruchomienie przez ARiMR kredytów klęskowych. Na ich podstawie Agencja upoważnia banki, z którymi ma podpisane umowy, do rozpoczęcia procedur przyznawania preferencyjnie oprocentowanych kredytów rolnikom poszkodowanym przez tegoroczne przymrozki, powodzie, podtopienia gruntów, ulewy, gradobicia i huragany. Wszystkie te zgody pozwalają na uruchomienie kredytów klęskowych dla blisko 38,5 tys. rolników w gminach, w których komisje powołane przez wojewodów oszacowały już straty spowodowane przez tegoroczne klęski żywiołowe. Wnioski o uruchomienie kredytów klęskowych złożyli do ministra rolnictwa wojewodowie.

Zgody, które wydał minister rolnictwa pozwalają na udzielenie kredytów klęskowych w trzynastu województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, łódzkim, mazowieckim, podlaskim, podkarpackim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, **warmińsko-mazurskim** i wielkopolskim. Łączne straty zostały tam oszacowane na kwotę 512,3 mln zł.

Dostępne są dwie linie, w ramach których można uzyskać kredyt klęskowy z dopłatą ARiMR do jego oprocentowania. Jedną z nich to inwestycyjny kredyt klęskowy (linia nKL01), który może zostać przeznaczony m. in. na sfinansowanie odbudowy lub wykonanie remontów zniszczonych lub uszkodzonych budynków inwentarskich, magazynowo-składowych, szklarni, pomieszczeń socjalnych i innych budynków i budowli służących do produkcji, a także na remont lub zakup (w miejsce zniszczonych) ciągników, maszyn i urządzeń rolniczych, zakup kwalifikowanego materiału szkółkarskiego na odtworzenie sadu i zakup stada podstawowego inwentarza żywego.

Drugą linią dotyczy obrotowego kredytu klęskowego (linia nKL02). Z takiego kredytu można sfinansować zakup rzeczowych środków obrotowych do produkcji rolnej np.: nawozów mineralnych, środków ochrony roślin, paliwa, inwentarza żywego, pasz i materiałów opałowych.

Rolnik do wniosku, składanego w banku w sprawie przyznania kredytu klęskowego, musi dołączyć opinię komisji, która oszacowała straty powstałe w jego gospodarstwie.

W przypadku, gdy rolnik stara się o uzyskanie kredytu inwestycyjnego z dopłatą ARiMR powinien przygotować plan inwestycji i złożyć go w banku współpracującym z Agencją wraz z wnioskiem o kredyt oraz kompletem dokumentów wymaganych przez bank. Decyzję o udzieleniu kredytu podejmuje bank.

Kwota kredytu nie może przekroczyć wartości odtworzeniowej środków trwałych (linia nKL01) lub kosztów niezbędnych na wznowienie produkcji po klęsce oraz wielkości szkód w uprawach rolnych lub w stadzie zwierząt gospodarskich, oszacowanych przez Komisję powołaną przez wojewodę, tj. nie może przekroczyć kwoty obniżenia dochodu, wynikającej z opinii wojewody (linia nKL02), i jednocześnie nie może wynieść więcej niż 4 mln zł na wznowienie produkcji w gospodarstwie rolnym lub 8 mln zł na wznowienie produkcji w dziale specjalnym produkcji rolnej.

Kredyt z linii nKL01 może zostać udzielony na 8 lat (5 lat – w przypadku zakupu kwalifikowanego materiału szkółkarskiego na odtworzenie sadu), a kredyt z linii nKL02 na 4 lata. Istnieje możliwość zastosowania dwuletniej karencji w spłacie kredytu.

Oprocentowanie kredytów klęskowych płacone przez kredytobiorcę nie może być niższe niż 2% w skali roku. Wysokość pomocy Agencji w przypadku kredytu z linii nKL01 nie może przekraczać 80% wartości odtworzeniowej środków trwałych wskazanej w opinii Wojewody (90%, gdy gospodarstwo położone jest na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania - ONW, obszarach NATURA 2000 i związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej), a w przypadku kredytu z linii nKL02 nie więcej niż 80% lub odpowiednio 90% kwoty obniżenia dochodu wynikającej z opinii wojewody.

Wspieranie przedsięwzięć związanych ze wznowieniem produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, realizowane jest przez ARiMR za pośrednictwem banków na podstawie zawartych z nimi umów. Umowy o współpracy z ARiMR podpisało osiem banków. Są to:

- Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.,
- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.,
- Mazowiecki Bank Regionalny S.A.,
- SGB Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A.,
- Bank BPH Spółka Akcyjna,
- ING Bank Śląski S.A.,
- Bank Zachodni WBK S.A.
- Bank Polska Kasa Opieki S.A.

O kredyty preferencyjne można ubiegać się w placówkach tych banków, a także w bankach spółdzielczych zrzeszonych w BPS S.A., SGB GBW S.A., i MR Bank S.A. W ustawie budżetowej na 2009 rok zarezerwowane zostały środki na dopłaty do oprocentowania kredytów klęskowych. Warunkiem udzielenia kredytów jest posiadanie przez banki limitów środków. Agencja przyznaje bankom limity na ich pisemne wnioski.

8. Usługi doradcze

Do 30 października br. rolnicy i właściciele lasów złożyli w skali kraju 4694 wnioski o dofinansowanie płatnych usług doradczych, w tym najwięcej w woj. zachodniopomorskim - 1273. Wnioskodawcy ubiegają się łącznie o wsparcie finansowe w wysokości ponad 18,1 mln

zł. ARiMR może zrefundować rolnikowi i właścicielowi lasu do 80% kosztu kwalifikowanego przypadającego na usługę doradczą. Udzielone wsparcie nie może być jednak wyższe niż równowartość 1500 euro na gospodarstwo w całym okresie realizacji PROW 2007-2013. Na działanie „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i właścicieli lasów” przewidziano do wykorzystania w tegorocznym naborze wniosków około 767 mln zł.

Wnioskodawca ubiegający się o przyznanie pomocy powinien zawrzeć umowę na świadczenie usług doradczych z uprawnionym podmiotem doradczym. Takie uprawnienie posiadają:

- a. jednostki doradztwa rolniczego (ODR);
- b. izby rolnicze;
- c. podmioty, które uzyskały akredytację Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Spośród 4601 rolników, którzy złożyli do 30 października br. wnioski o przyznanie pomocy z tego działania, 2521 ubiega się o dofinansowanie usług doradczych związanych z przestrzeganiem dobrej kultury rolnej zgodnej z wymogami ochrony środowiska, a 1619 chce korzystać z płatnego doradztwa w zakresie dobrostanu zwierząt.

Do 30 października br. właściciele lasów złożyli 93 wnioski o dofinansowanie płatnych usług doradczych. Są oni zainteresowani współpracą z firmami świadczącymi usługi doradcze w zakresie zwykłej praktyki leśnej, ochrony leśnej różnorodności biologicznej oraz pielęgnowania uprawy z odnowienia naturalnego.

Wnioski złożone do 30 października br. o dofinansowanie płatnych usług doradczych w poszczególnych województwach:

Lp.	Województwo	Limit środków na 2009 r. [w zł]	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowana kwota pomocy [w zł]
1	Dolnośląskie	767 200 000,00	45	78 100
2	Kujawsko – pomorskie		729	1 982 300
3	Lubelskie		65	243 350
4	Lubuskie		14	34 900
5	Łódzkie		51	252 700
6	Małopolskie		25	72 200
7	Mazowieckie		261	984 550
8	Opolskie		199	514 500
9	Podkarpackie		27	66 000
10	Podlaskie		43	265 900
11	Pomorskie		546	2 183 250
12	Śląskie		129	285 500
13	Świętokrzyskie		2	13 300
14	Warmińsko – mazurskie		932	4 980 700
15	Wielkopolskie		353	1 942 400
16	Zachodniopomorskie		1 273	4 205 800
W kraju			4 694	18 105 450,00

Procedura przyznawania pomocy z tego działania obejmuje dwa etapy. Najpierw zainteresowany powinien złożyć wniosek o pomoc. Jeżeli wnioskodawca otrzyma decyzję pozytywną, dopiero wtedy powinien w tym samym biurze złożyć wniosek o płatność w terminie 12 miesięcy od dnia, w którym decyzja o przyznaniu pomocy stała się ostateczna.

9. Systemy jakości

Rolnicy i producenci rolni złożyli do tej pory w skali kraju 7957 wniosków o przyznanie pomocy z działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”. Ubiegają się łącznie o dofinansowanie w wysokości 42,6 mln zł. Największe zainteresowanie otrzymaniem wsparcia z tego działania wykazują rolnicy i producenci rolni z województwa małopolskiego oraz podkarpackiego.

„Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” zostało uruchomione 15 kwietnia br., a pula środków przewidziana na to działanie w całym okresie wdrażania PROW 2007-2013 wynosi 100 mln euro. Termin składania wniosków o przyznanie pomocy z tego działania upłynie z końcem dnia roboczego następującego po dniu podania do publicznej wiadomości informacji, że zapotrzebowanie na środki finansowe wynikające ze złożonych wniosków osiągnęło co najmniej 110% dostępnych środków finansowych.

Liczba złożonych wniosków oraz kwota o jaką ubiegają się rolnicy w poszczególnych województwach (dane z dnia 30 października)

Województwo	Liczba złożonych wniosków	Wnioskowana kwota pomocy [zł]
Dolnośląskie	409	2 091 690,00
Kujawsko - pomorskie	102	692 130,00
Lubelskie	925	5 097 620,00
Lubuskie	168	836 640,00
Łódzkie	131	1 555 690,00
Małopolskie	1 417	7 109 280,00
Mazowieckie	791	4 886 340,00
Opolskie	24	128 290,00
Podkarpackie	1 267	6 327 200,00
Podlaskie	854	4 261 690,00
Pomorskie	119	627 700,00
Śląskie	94	540 530,00
Świętokrzyskie	531	2 740 850,00
Warmińsko - mazurskie	486	2 429 050,00
Wielkopolskie	107	611 790,00
Zachodniopomorskie	532	2 649 360,00
W kraju	7 957	42 585 850,00

Działanie „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” objęte Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jest adresowane do producentów rolnych, wytwarzających produkty przeznaczone do spożycia przez ludzi bezpośrednio lub po przetworzeniu, w ramach wspólnotowych systemów jakości żywności oraz uznanych, krajowych systemów jakości żywności. Rolnicy korzystający z tego działania mogą ubiegać się m.in. o zwrot, do określonej kwoty, kosztów uzyskiwania certyfikatów i świadectw jakości oraz składek członkowskich wnoszonych na rzecz grupy producentów.

Możliwość skorzystania z pięcioletniej pomocy finansowej przysługuje rolnikom wytwarzającym w ramach wspólnotowych systemów jakości żywności produkty, które są wpisane do rejestru Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności, a także do rejestru Chronionych Nazwy Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych oraz produkty rolnictwa ekologicznego. Możliwość skorzystania z takiej pomocy przysługuje również rolnikom, którzy wytwarzają produkty w ramach krajowych, uznanych systemów jakości żywności. Obecnie tym działaniem objęty jest jeden taki system - Integrowanej Produkcji.

Wysokość pomocy jaką może otrzymać rolnik lub producent rolny z działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” uzależniona jest od tego, w jakim systemie jakości uczestniczy. Maksymalna kwota rocznej pomocy, jaką można uzyskać wynosi:

3200 zł - w systemach Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności oraz Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych.

996 zł - w systemie Rolnictwa Ekologicznego

2750 zł - w systemie Integrowanej Produkcji (w tym do 750 zł koszty składki na rzecz grupy producentów oraz zakup publikacji na temat IP i zakup pułapek feromonowych i lepowych).

Można jednocześnie ubiegać się o wsparcie, wypełniając osobne wnioski o pomoc, a potem o płatność, z tytułu uczestniczenia w różnych systemach jakości żywności albo w związku z wytwarzaniem różnych produktów posiadających Gwarantowaną Tradycyjną Specjalność, Chronioną Nazwę Pochodzenia lub Chronione Oznaczenie Geograficzne. Roczna suma uzyskiwanego wsparcia nie może być wyższa niż równowartość 3000 euro na gospodarstwo.

Pomoc może być przeznaczona na zwrot kosztów kontroli, po przeprowadzeniu których wydaje się:

- certyfikaty zgodności lub świadectwa jakości handlowej produktów wytwarzanych w ramach systemów Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności oraz Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych (dotyczy systemów: ChNP-ChOG, GTS);
- certyfikaty zgodności wydane przez upoważnioną jednostkę certyfikującą, potwierdzające, że płody rolne nieprzetworzone oraz produkty z nich powstałe, w tym także zwierzęta oraz produkty i przetwory pochodzenia zwierzęcego, zostały wyprodukowane lub przetworzone zgodnie z rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2092/91 lub certyfikatu, o którym mowa w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli (Dz. Urz. UE L 250 z 18.09.2008, str. 1), w załączniku XII (dotyczy systemu: Rolnictwo ekologiczne);
- certyfikaty poświadczające stosowanie integrowanej produkcji. Do tych kosztów zalicza się także koszty poniesione na uzyskanie zaświadczeń o nieprzekroczeniu w roślinach i produktach roślinnych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin, metali ciężkich, azotanów i innych pierwiastków oraz substancji szkodliwych (dotyczy systemu: IP).

Wsparcie może być przeznaczone także na zwrot kosztów składek poniesionych na rzecz grup producentów, które dostarczają swoim członkom w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o płatność odpowiednich usług wynikających z uczestnictwa w systemach jakości żywności, np. kontroli czy szkoleń. Pomocą może być także objęty zakup specjalistycznych publikacji na temat prowadzenia produkcji integrowanej oraz zakup pułapek feromonowych i lepowych stosowanych przy Integrowanej Produkcji.

10. Wdrażane działania w ramach PROW na lata 2007-2013

Do 1 listopada ARiMR wypłaciła z tego Programu blisko 10,2 mld zł rolnikom i przetwórcom żywności, a do końca tego roku zamierza przekazać beneficjentom dalsze około 2 mld zł. Tempo wypłat pieniędzy z PROW 2007 - 2013 jest znacznie wyższe niż w dwóch poprzednich latach. O ile w 2007 roku Agencja wypłaciła jedynie około 180 milionów zł., to w roku ubiegłym było już około 4,5 miliarda zł, a w br. wypłacona kwota wyniesie 8 miliardów zł.

Największa kwota, ponad 3,15 mld zł została przeznaczona na dopłaty ONW wspierające prowadzenie produkcji rolniczej na terenach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Płatności takie otrzymuje co roku około 750 tys. rolników.

Na wypłatę rent strukturalnych Agencja wydała do tej pory z PROW 2007-2013 ponad 2,33 mld zł. Renty takie dostaje co miesiąc około 65 tys. rolników, którzy po ukończeniu 55 lat zdecydowali się na przekazanie gospodarstw następcom.

Dla ponad 100 tys. rolników, którzy realizują programy rolnośrodowiskowe w swoich gospodarstwach, ARiMR wypłaciła z PROW 2007-2013 ponad 1,62 mld zł. Gospodarstwa przechodzące na ekologiczne metody produkcji lub stosujące technologie zapobiegające erozji gleb oraz utrzymujące rodzime rasy zwierząt i cenne genetycznie gatunki roślin otrzymują z tego programu dofinansowanie przez 5 lat.

Blisko 1,25 mld zł Agencja wypłaciła już z PROW 2007 - 2013 ponad 12 tys. rolników, którzy zrealizowali inwestycje wspierane z działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Większość tych pieniędzy inwestorzy przeznaczyci na zakup nowoczesnych ciągników, maszyn i urządzeń rolniczych.

Na premie ułatwiające młodym rolnikom start zawodowy Agencja wydała ponad 245 mln zł. Dotychczas premię taką w wysokości 50 tys. zł otrzymało 4902 rolników. W niedługim czasie, zgodnie z zapowiedzią Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marka Sawickiego, premia dla młodych rolników ma być podwyższona do 75 tys. zł.

Rolnikom, którzy zalesili grunty, ARiMR wypłaciła w formie pomocy pokrywającej część kosztów oraz premii pielęgnacyjnych i zalesieniowych ponad 207 mln zł. Pieniądze te otrzymało przeszło 19 tys. rolników, którzy założyli uprawy leśne na słabych glebach niezapewniających plonu gwarantującego odpowiednie dochody.

Rolnicy i ich domownicy, którzy zainwestowali w przedsięwzięcia tworzące na terenach wiejskich nowe miejsca pracy w działalności innej niż rolnicza, otrzymali z PROW 2007-2013 dofinansowanie w wysokości blisko 72 mln zł. Wsparcie z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” wypłacone zostało 901 beneficjentom.

Grupom producentów Agencja wypłaciła ponad 63 mln zł. Urzędy marszałkowskie zarejestrowały ponad 350 grup. Dofinansowanie na pokrycie kosztów administracyjnych funkcjonowania otrzymały 334 grupy.

Przedsiębiorcom z sektora rolno-przetwórczego, którzy zdążyli do tej pory zrealizować i rozliczyć inwestycje dofinansowywane z działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” ARiMR wypłaciła prawie 41 mln zł. Wsparcie rekompensujące część kosztów poniesionych na takie inwestycje wypłacone zostało 59 firmom.

11. Sektor rybacki

ARiMR rozpoczęła wypłatę pieniędzy z Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” pod koniec ubiegłego roku. Najpierw uruchomione zostały pieniądze z tzw. osi pierwszej przeznaczone na dostosowanie floty rybackiej do zasobów połowowych. Wtedy ARiMR wypłaciła rybakom i armatorom statków rybackich około 78 mln zł rekompensat za zaprzestanie działalności połowowej. Wznowienie wypłat rozpoczęło się w drugiej połowie sierpnia, a do 30 października wypłacono już ponad 140 mln zł. Łącznie na wsparcie wszystkich działań z pierwszej osi Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” przeznaczono 225,12 mln euro.

Wypłacone dotychczas przez ARiMR pieniądze trafiły na konta bankowe beneficjentów dwóch działań finansowanych z nowego Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”. Są to nazywane przez rybaków fachowo środki na: „Pomoc publiczną z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej” - ponad 135 mln zł oraz „Rekompensaty społeczno-ekonomiczne w celu zarządzania krajową flotą rybacką” - ponad 321 tys. zł., z którego realizowane są nadal zobowiązania z wdrażanego w latach 2004-2006 Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”.

Trzy Oddziały Regionalne ARiMR: Zachodniopomorski, Pomorski i Warmińsko-Mazurski przyjęły do 30 października br. 4098 tys. wniosków (na łączną kwotę ponad 430 mln zł) o przyznanie pomocy z pierwszej osi priorytetowej - „Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej”, finansowanej z nowego programu rybackiego, w ramach 4 działań - środków:

- Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej;
- Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej;
- Inwestycje na statkach rybackich i selektywność;
- Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką.

Od 11 września 2009 r. w 16 Oddziałach Regionalnych ARiMR można także składać wnioski o dofinansowanie w ramach 2 Osi Priorytetowej „Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury” w ramach następujących działań - środków:

- Inwestycje w chów i hodowlę ryb
- Działania wodno-środowiskowe
- Rybołówstwo śródlądowe
- Inwestycje w zakresie przetwórstwa i obrotu

Do 30 października złożono 86 wniosków, które dotyczą łącznie dofinansowania w wysokości około 187 mln zł. Na wsparcie w ramach tej osi przewidziano 195,75 mln euro. W połowie października uruchomiony został nabór na 6 działań z 3 Osi nowego programu rybackiego:

- Działania wspólne
- Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej
- Inwestycje w portach rybackich, miejscach wyładunku i przystaniach
- Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne;
- Projekty pilotażowe

- Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich

Do 30 października złożono 9 wniosków na te działania. Wnioskodawcy ubiegają się łącznie o dofinansowanie w wysokości ponad 38,7 mln zł.

W całym okresie realizacji Zrównoważonego programu rybackiego ARiMR może wypłacić w ramach 3 Osi dofinansowanie w wysokości ponad 195,758 mln euro.

12. PROW 2007-2013 – ciąg dalszy

ARiMR przyjmuje w całym kraju wnioski na trzy działania finansowane z PROW 2007-2013: „Ułatwienie startu młodym rolnikom”, „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i właścicieli lasów” oraz na „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”. Ponadto w ramach czwartego działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w 10 województwach rolnicy i ich domownicy mogą ubiegać się o pomoc na rozwój działalności innej niż rolnicza. Natomiast rybacy i armatorzy statków rybackich mogą składać wnioski o przyznanie pomocy z czternastu działań nowego Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013.

Wnioski o przyznanie premii ułatwiającej start zawodowy złożyło w tegorocznym naborze 943 młodych rolników, najwięcej w woj. mazowieckim – 174. Ponad 558 młodych rolników z tego naboru otrzymało już decyzje ARiMR o przyznaniu jednorazowej premii w wysokości 50 tys. zł. Agencja może przeznaczyć na to działanie w 2009 r. ponad 291 mln zł. Każdy Oddział Regionalny ARiMR będzie przyjmował wnioski przez następny dzień roboczy po dniu, w którym złożone wnioski wyczerpią w co najmniej 120% limit środków przewidziany dla tego województwa, lecz nie później niż do 31 grudnia.

W 10 województwach Oddziały Regionalne ARiMR przyjmują nadal wnioski na „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”. O pomoc na rozwój działalności innej niż rolnicza mogą się ubiegać rolnicy i ich domownicy ubezpieczeni w KRUS. Dofinansowanie wypłacane po zrealizowaniu przedsięwzięcia może wynieść do 100 tys. zł. W skali kraju ARiMR może przeznaczyć w tym roku na pomoc rolnikom inwestującym w działalność pozarolniczą ponad 370,8 mln zł. Kwota ta została podzielona na koperty wojewódzkie. Każdy Oddział Regionalny ARiMR przyjmuje wnioski przez następny dzień roboczy po dniu, w którym złożone wnioski wyczerpią w co najmniej 120% limit środków przewidziany dla tego województwa. Sześć Oddziałów Regionalnych zakończyło już przyjmowanie wniosków o pomoc na „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, najwcześniej, 19 maja zrobił to Wielkopolski OR, 22 maja – Pomorski OR, 28 maja – Zachodniopomorski OR, 12 czerwca – Warmińsko-mazurski OR, 16 czerwca – Lubuski OR, a 31 sierpnia Kujawsko-pomorski OR ARiMR. Z regionów, w których nadal można składać wnioski, wojewódzkie limity środków przewidzianych na 2009 rok zostały wykorzystane do 4 listopada w największym stopniu w woj. podlaskim – w ponad 111% oraz w woj. opolskim - w przeszło 101%.

Od 15 kwietnia br. ARiMR przyjmuje wnioski o przyznanie pomocy na „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i właścicieli lasów”, finansowane z PROW 2007-2013. Dotychczas rolnicy i właściciele lasów złożyli w skali kraju 4694 wnioski o wsparcie finansowe z tego działania, najwięcej w woj. zachodniopomorskim - 1273. W złożonych wnioskach rolnicy ubiegają się łącznie o dofinansowanie w wysokości ponad 18 mln zł, które ma im ułatwić dostęp do płatnych usług doradczych. Agencja może przyznać rolnikowi i właścicielowi lasu pomoc do 80% kosztu kwalifikowanego przypadającego na usługę doradczą. Udzielone wsparcie nie może być jednak wyższe niż równowartość 1500 euro

na gospodarstwo w całym okresie realizacji PROW 2007-2013. W tegorocznym naborze wniosków przewidziano do wykorzystania około 767 mln zł.

Na działanie „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”, rolnicy i producenci rolni złożyli do 30 października br. w skali kraju 7957 wniosków, w których ubiegają się o przyznanie pomocy finansowej w wysokości ponad 42 mln zł. W całym okresie wdrażania PROW 2007 – 2013 na dofinansowanie udziału rolników w systemach jakości żywności wynosi 100 mln euro. Termin składania wniosków w ramach tego działania upłynie z końcem dnia roboczego następującego po dniu podania do publicznej wiadomości informacji, że zapotrzebowanie na środki finansowe wynikające ze złożonych wniosków osiągnęło co najmniej 110% dostępnych środków finansowych. Wysokość pomocy przyznawanych przez ARiMR z tego działania rolnikowi lub producentowi rolnemu uzależniona jest od tego, w jakim systemie jakości uczestniczy.

Trzy Oddziały Regionalne ARiMR: Zachodniopomorski, Pomorski i Warmińsko-Mazurski przyjęły do 30 października 4098 tys. wniosków o przyznanie pomocy z pierwszej osi priorytetowej - „Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej”, finansowanej z nowego Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”. Opiewają one na łączną kwotę ponad 430 mln zł. Wnioski są przyjmowane na cztery działania nazywane w tym programie środkami:

1. Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej;
2. Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej;
3. Inwestycje na statkach rybackich i selektywność;
4. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką.

Wnioski o przyznanie pomocy finansowej przyjmują:

- Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie,
- Pomorski Oddział Regionalny w Gdyni,
- Warmińsko – Mazurski Oddział Regionalny w Olsztynie,

Dotychczas ARiMR wypłaciła armatorom statków rybackich ponad 140 mln zł, a na wsparcie w ramach działań 1 osi przewidziano łącznie 225,12 mln euro.

Od 11 września 2009 r. w 16 Oddziałach Regionalnych ARiMR można także składać wnioski o dofinansowanie w ramach 2 Osi Priorytetowej „Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury” w ramach następujących działań - środków:

- Inwestycje w chów i hodowle ryb
- Działania wodno-środowiskowe
- Rybołówstwo śródlądowe
- Inwestycje w zakresie przetwórstwa i obrotu

Do 30 października br. Oddziały Regionalne ARiMR przyjęły 86 wniosków opiewające na łączną kwotę 187 mln zł. Na wsparcie w ramach tej osi przewidziano łącznie 195,75 mln euro.

Od połowy października w 16 Oddziałach Regionalnych ARiMR można także składać wnioski o dofinansowanie w ramach 3 Osi Priorytetowej „Środki służące wspólnemu interesowi” z następujących działań:

- Działania wspólne
- Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej
- Inwestycje w portach rybackich, miejscach wyładunku i przystaniach;
- Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne;
- Projekty pilotażowe;
- Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich.

Dotychczas Oddziały Regionalne ARiMR przyjęły 9 wniosków opiewających na łączną kwotę ponad 38,7 mln zł. Na wsparcie w ramach tej osi przewidziano łącznie 195,75 mln euro.

13. Inwestycje w przetwórstwie spożywczym

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wypłaciła blisko 41 mln zł beneficjentom z branży rolno-spożywczej, którzy w 2008 r. ubiegali się o pomoc z działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” oraz zrealizowali projekty inwestycyjne, zatwierdzone do dofinansowania w ramach PROW 2007-2013. Pomoc, która refinansuje beneficjentowi część kosztów bezpośrednich poniesionych na wykonane inwestycje, otrzymało do 1 listopada br. 59 przedsiębiorców.

Wśród pierwszych beneficjentów pomocy dominują firmy działające w branży mięsnej, mleczarskiej i owocowo-warzywnej. Dofinansowane przez Agencję inwestycje dotyczyły przede wszystkim zakupu maszyn i urządzeń oraz specjalistycznych środków transportu. Średnia wysokość pomocy wypłaconej w przeliczeniu na jeden projekt wynosi ponad 700 tys. zł.

ARiMR zakończyła obsługę 720 wniosków o przyznanie pomocy, czyli ponad 85% przyjętych w czasie pierwszego naboru w roku 2008. Rozpatrywanie pozostałych wniosków z tego naboru jest zaawansowany, a proces zawierania umów o przyznaniu pomocy dobiega końca, poza przypadkami, w których podpisanie umowy przesunęło się w czasie z uwagi na wydłużenie terminu na prośbę beneficjenta.

Beneficjenci z działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, którzy wykonali inwestycje przewidziane do dofinansowania w zawartych umowach o przyznaniu pomocy, złożyli do 3 listopada br. w ARiMR 171 wniosków o płatność na kwotę blisko 168 mln zł. W przypadku każdego beneficjenta Agencja podejmie decyzję o wypłaceniu środków, po uprzednim sprawdzeniu wniosku o płatność pod kątem zgodności zrealizowanych inwestycji z umową, prawidłowości udokumentowania poniesionych wydatków oraz wywiązania się inwestora z obowiązków wynikających z umowy. Rzeczywisty stan realizacji inwestycji dodatkowo sprawdzany jest w trakcie terenowej wizytacji w miejscu realizacji projektu.

Agencja zakończyła ocenę wstępną (tzw. „preselekcję”) 451 wniosków o przyznanie pomocy, które złożyli przedsiębiorcy z branży rolno-spożywczej w ramach drugiego naboru w 2009 r. Sprawdzaniu pod względem kompletności, zgodności z zasadami przyznawania pomocy poddano do 3 listopada br. 390 wniosków. Na kolejnym etapie oceny wnioski poddawane są kontroli krzyżowej, czyli sprawdzeniu czy przedsiębiorca nie korzystał z innego rodzaju pomocy publicznej, a także, czy nie został przekroczony limit pomocy. Po przeprowadzonej weryfikacji 233 wnioski oczekują na uzupełnienie. ARiMR podpisała do 3 listopada umowy o przyznaniu pomocy z 17 przedsiębiorcami, którzy złożyli w br. wnioski na to działanie.

14. Działalność pozarolnicza

Z 2792 rolnikami, którzy ubiegali się o wsparcie na rozwój działalności innej niż rolnicza, ARiMR podpisała do 4 listopada br. umowy o przyznanie pomocy. 1384 beneficjentów zrealizowało projekty i złożyło wnioski o płatność, w tej grupie jest 1191 wnioskodawców z 2008 r. i 193 tegorocznych. Agencja wypłaciła już wsparcie 901 beneficjentom łącznie w wysokości ponad 71 mln zł. W 2008 r. Oddziały Regionalne przyjęły ponad 4 tys. wniosków na „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, a do tej pory w br. – 3061. Wnioski na to działanie można nadal składać w 10 województwach.

Rolnik, jego współmałżonek lub domownik może otrzymać wsparcie na rozwój działalności pozarolniczej na terenach wiejskich w wysokości do 100 tys. zł w całym okresie realizacji PROW 2007-2013. Kwota pomocy wypłaconej przez ARiMR nie może przekroczyć połowy kosztów kwalifikowanych poniesionych przez rolnika na realizację inwestycji objętej wsparciem.

W 2008 roku w skali kraju przewidziano na „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” 229 mln zł (równowartość 63,6 mln euro), a w całym okresie realizacji PROW 2007 - 2013 ponad 345 mln euro.

Środki przewidziane w 2009 r. na „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, liczba złożonych wniosków i stopień wykorzystania limitów finansowych w poszczególnych województwach (do 4 listopada br.)

Lp.	Województwo	Limit środków finansowych [w zł]	Liczba złożonych wniosków	Wykorzystanie limitu środków
1	Dolnośląskie	13 537 029,18	92	54,14%
2	Kujawsko – pomorskie	17 357 071,42	256	122,99%
3	Lubelskie	53 220 931,42	279	38,91%
4	Lubuskie	5 600 253,12	82	122,22%
5	Łódzkie	35 715 509,82	119	26,72%
6	Małopolskie	32 155 083,68	187	44,85%
7	Mazowieckie	59 340 412,35	394	56,03%
8	Opolskie	8 010 953,34	110	101,63%
9	Podkarpackie	26 999 885,47	182	46,47%
10	Podlaskie	21 993 041,82	307	111,76%
11	Pomorskie	10 458 746,59	160	125,31%
12	Śląskie	11 163 413,22	105	77,17%
13	Świętokrzyskie	27 667 467,84	118	32,69%
14	Warmińsko – mazurskie	10 236 219,14	148	121,80%
15	Wielkopolskie	30 782 839,07	429	125,96%
16	Zachodniopomorskie	6 638 708,74	98	127,36%
W kraju		370 877 566,24	3 066	x

Drugi nabór wniosków na „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” został uruchomiony 15 kwietnia 2009 r. Na to działanie, przeznaczono w ramach tegorocznego naboru 370,8 mln zł z PROW 2007-2013. Wnioski są nadal przyjmowane w 10 województwach. Zakończyło przyjmowanie wniosków w tegorocznym naborze 6 Oddziałów Regionalnych: 19 maja – Wielkopolski, 22 maja – Pomorski, 28 maja –

Zachodniopomorski, 12 czerwca – Warmińsko-mazurski, 16 czerwca – Lubuski i 31 sierpnia Kujawsko-pomorski.

15. Start zawodowy

Ponad 4,9 tys. rolników, którzy ubiegali się w 2008 r. o przyznanie pomocy z działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, finansowanego z PROW 2007-2013, otrzymało dotychczas premie w wysokości 50 tys. zł. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przekazała na ich konta bankowe ponad 245 mln zł. Oddziały Regionalne ARiMR przyjęły na to działanie w 2008 r. 6,5 tys. wniosków oraz 943 - w tegorocznym naborze. Wnioski są nadal przyjmowane przez wszystkie OR ARiMR. Decyzje o przyznaniu premii Agencja wydała dla ponad 5,6 młodych rolników, w tym dla 558, którzy złożyli wnioski w br.

Liczba złożonych wniosków i wykorzystanie przewidzianego na 2009 r. limitu środków (stan na 4 listopada)

Lp.	Województwo	Limit środków finansowych [w zł]	Liczba złożonych wniosków	Wykorzystanie limitu
1	Dolnośląskie	12 689 826	29	11,43%
2	Kujawsko - pomorskie	22 491 621	96	21,34%
3	Lubelskie	32 906 032	129	19,60%
4	Lubuskie	5 571 854	11	9,87%
5	Łódzkie	26 254 812	90	17,14%
6	Małopolskie	10 764 474	14	6,50%
7	Mazowieckie	48 804 779	174	17,83%
8	Opolskie	7 934 786	12	7,56%
9	Podkarpackie	9 043 324	30	16,59%
10	Podlaskie	23 016 719	92	19,99%
11	Pomorskie	12 077 214	45	18,63%
12	Śląskie	7 263 832	6	4,13%
13	Świętokrzyskie	12 631 479	41	16,23%
14	Warmińsko - mazurskie	13 915 048	46	16,53%
15	Wielkopolskie	37 194 316	110	14,79%
16	Zachodniopomorskie	9 160 013	18	9,83%
Razem		291 720 128	943	x

Kryteria przyznawania pomocy finansowej na „Ułatwianie startu młodym rolnikom” obowiązujące w PROW 2007 - 2013 zostały znacznie zaostrzone w porównaniu z tymi, które musieli spełnić „młodzi rolnicy” ubiegający się o premie w latach 2004 – 2006. Przede wszystkim, zmienione zostało kryterium wielkości gospodarstwa rolnego. Pomoc z PROW 2007 – 2013, ułatwiająca start zawodowy młodym rolnikom, Agencja może przyznać osobie, która planuje przejąć gospodarstwo rolne o powierzchni nie mniejszej niż średnia w danym województwie, a jeżeli średnia powierzchnia gospodarstwa w województwie jest mniejsza niż średnia krajowa, wówczas obowiązuje średnia krajowa. Ważne jest również to, że premia może być przyznana „młodym rolnikom”, którzy zamierzają po raz pierwszy rozpocząć

prowadzenie działalności rolniczej, wyjątek stanowią osoby prowadzące nie dłużej niż 12 miesięcy przed złożeniem wniosku o pomoc, gospodarstwo rolne otrzymane w drodze spadku lub darowizny.

Zmianie uległ także termin przewidziany na uzupełnienie kwalifikacji zawodowych przez „młodych rolników”. Chodzi o to, że wsparcie finansowe mógł otrzymać rolnik, który w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy nie posiadał kwalifikacji zawodowych, ale zobowiązał się do uzupełnienia wykształcenia w ciągu 36 miesięcy od dnia wydania przez ARiMR decyzji o przyznaniu mu premii ułatwiającej start zawodowy. Beneficjenci, którzy otrzymali pomoc dla młodych rolników z programu wdrażanego w latach 2004-2006, byli zobowiązani do uzupełnienia kwalifikacji rolniczych w ciągu pięciu lat od dnia przejęcia gospodarstwa.

Rolnik, który otrzyma premię w wysokości 50 tys. zł z PROW 2007-2013 zobowiązany jest do przeznaczenia co najmniej 70% tej kwoty na cele związane z rozwojem gospodarstwa, zgodnie z założeniami biznesplanu, jaki złożył wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy. Podkreślić należy, że gospodarstwo rolne może być poddane kontroli w celu sprawdzenia realizacji założeń biznesplanu w okresie 5 lat od dnia wydania decyzji o przyznaniu pomocy.

16. Modernizacja gospodarstw

Blisko 1,25 mld zł z PROW 2007-2013 wypłaciła ARiMR rolnikom, którzy złożyli wnioski o przyznanie pomocy na „Modernizację gospodarstw rolnych” i rozliczyli zrealizowane inwestycje. Spośród ponad 14,8 tys. beneficjentów, którzy złożyli wnioski o płatność, przeszło 12 tys. otrzymało refinansowanie pokrywające połowę lub więcej kosztów bezpośrednich poniesionych na zrealizowane inwestycje. Umowy o przyznaniu pomocy z tego działania Agencja podpisała do 3 listopada br. z blisko 19,8 tys. rolników, z tego około 14,5 tys. - to wnioskodawcy z 2007 r., a przeszło 5,3 tys. - tegoroczni. W związku z tym, że Agencja wypłaca już refinansowanie również za inwestycje zrealizowane przez rolników, którzy złożyli wnioski w 2009 r., w wielu miejscach w Polsce handlowcom zabrakło maszyn i urządzeń poszukiwanych przez beneficjentów tego działania.

Główna uwaga większości Oddziałów Regionalnych ARiMR skupia się już na rozpatrywaniu wniosków przyjętych w 2009 r. na „Modernizację gospodarstw rolnych”. Rolnicy, którzy złożyli wnioski o takie wsparcie w 2007 r. w znakomitej większości podpisali już z Agencją umowy o przyznaniu pomocy, opiewające na kwotę ponad 1,85 mld zł. Blisko 95% tych wnioskodawców zrealizowało inwestycje i złożyło wnioski o płatność łącznie na sumę około 1,5 mld zł.

Zawieranie umów z tegorocznymi wnioskodawcami zaawansowane jest w ponad 21%. Ci rolnicy, którzy ubiegali się o wsparcie na zakup ciągników lub maszyn, starają się w krótkim czasie, po podpisaniu z Agencją umowy o przyznaniu pomocy, zrealizować planowane inwestycje i szybko złożyć wniosek o płatność. Takich inwestorów szybko przybywa. Rosnący z tego powodu popyt stawia przed handlowcami poważne wyzwania. Ze złożonych w tym roku wniosków wynika, że aż połowa, czyli kilkanaście tysięcy rolników ubiega się o dofinansowanie na zakup maszyn i ciągników.

W drugim naborze, przeprowadzonym w tym roku, w okresie od 21 do 28 kwietnia, do Oddziałów Regionalnych ARiMR złożono bezpośrednio lub przesłano pocztą blisko 25 tys. wniosków, w których rolnicy ubiegają się łącznie o dofinansowanie w wysokości ponad 3,8 mld zł. Minister rolnictwa i rozwoju wsi Marek Sawicki podjął niedawno decyzję o zwiększeniu o blisko 280 mln euro, czyli do ponad 855 mln euro tegorocznej puli środków na wypłacenie pomocy finansowej rolnikom, którzy w 2009 r. złożyli wnioski na to działanie. Przy takim zwiększeniu limitu środków, wsparcie na modernizację gospodarstw w trzynastu

województwach Agencja będzie w stanie wypłacić, jak wszystko na to wskazuje, każdemu rolnikowi, który złożył prawidłowo wypełniony wniosek i rozliczy zgodnie z obowiązującymi procedurami przeprowadzoną inwestycję. Niestety w trzech województwach: lubuskim, zachodniopomorskim i wielkopolskim to się nie uda. W tych regionach zapotrzebowanie na środki, wynikające ze złożonych wniosków, przekracza bowiem wojewódzkie limity pieniędzy przewidziane na „Modernizację gospodarstw rolnych” w całym okresie realizacji PROW na lata 2007–2013 i dla części wnioskodawców udzielenie wsparcia nie będzie możliwe. Sytuacja ta dotyczy jednak tylko niewielkiej grupy rolników spośród blisko 25 tys., którzy złożyli wnioski na modernizację swoich gospodarstw w kwietniu 2009 r.

Ze złożonych w 2007 i 2009 roku wnioskach o przyznanie pomocy na „Modernizację gospodarstw rolnych” wynika, że rolnicy planowali kupić maszyny i urządzenia rolnicze za około 9,8 mld zł. ARiMR może dofinansować do 60% poniesionych przez rolników kosztów, ale wypłacona pomoc nie może być wyższa niż 300 tys. zł na gospodarstwo.

Inwestycje rolników na zakup maszyn i urządzeń rolniczych są kontynuacją trendu, który pojawił się już w latach 2004 – 2006 przy wdrażaniu Sektorowego Programu Operacyjnego wspierającego rozwój i unowocześnianie rolnictwa. Z tego programu skorzystało blisko 21 tys. rolników, a spośród nich ponad 80% inwestowało w zakup sprzętu rolniczego. Beneficjentom, którzy ubiegali się o pomoc na „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” Agencja wypłaciła z „SPO Rolnego” ponad 2,4 mld zł. Kwota ta stanowi ponad jedną trzecią wszystkich środków wydanych przez ARiMR z tego programu.

17. Pieniądze dla grup

Od 100 tysięcy do 20 milionów - od 17 listopada grupy producenckie mogą ubiegać się o wsparcie na inwestycje w przetwórstwo. Dopiero za miesiąc wnioski będą mogli składać także przedsiębiorcy.

Agencja Restrukturyzacji ma do wydania 300 milionów złotych. Grupy producenckie mogą dostać zwrot połowy kosztów poniesionych na inwestycje związane na przykład z przygotowaniem produktów do sprzedaży. Ale pieniądze są wypłacane dopiero po zakończeniu prac. Dlatego już teraz wiadomo, że grupy nie będą w stanie wykorzystać przewidzianych dla nich funduszy. A na to grup producenckich na razie jeszcze nie stać. W sumie organizacji skupiających rolników z różnych branż jest blisko 600. To jest i tak na razie kropla w morzu potrzeb. Zaledwie kilka organizacji planuje zainwestować w przetwórstwo. Od 15 grudnia do gry o unijne dotacje dla sektora rolno-spożywczego wejdą przedsiębiorcy.

18. Działania informacyjne i promocyjne

Agencja Rynku Rolnego, od 28 września 2009 r, rozpoczęła nabór wniosków o przyznanie pomocy na „Działania informacyjne i promocyjne” finansowanej z PROW na lata 2007-2013. Na wsparcie działania „Działania informacyjne i promocyjne” w całym okresie PROW 2007 – 2013 przewidziano 30 milionów euro.

Wsparcie, skierowane do producentów wysokojakościowej żywności, ma na celu zwiększenie popytu na produkty rolne i środki spożywcze objęte mechanizmami jakości żywności. Ma także służyć pogłębieniu wiedzy konsumentów o zaletach produktów objętych mechanizmami jakości żywności, a także samych mechanizmach jakości żywności. Środki finansowe oferowane na działanie „Działania informacyjne i promocyjne” mają również pomóc grupom producentów skupiających podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności.

Beneficjentem działania może być grupa producentów mająca dowolną formę prawną, która łączy podmioty gospodarcze aktywnie biorące udział w systemach jakości żywności. Oznacza to, że w ramach działania o pomoc mogą ubiegać się między innymi:

- grupy producentów rolnych działające w formie organizacyjnej utworzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983 z późn. zm.),
- grupy utworzone „ad hoc” przez producentów żywności wysokiej jakości na potrzeby realizacji operacji,
- osoby fizyczne (producenci rolni), które zawiązały grupę na potrzeby realizacji operacji objętej wsparciem.

We wszystkich przypadkach grupy producentów muszą spełniać warunki określone w rozporządzeniu wykonawczym dla działania. Realizacja operacji może polegać między innymi na:

- organizacji oraz uczestnictwie w targach,
- realizacji kampanii promocyjnych,
- reklamie produktów i informowanie o ich cechach i właściwościach za pośrednictwem wybranych kanałów umożliwiających dotarcie do konsumenta.

Beneficjenci działania mogą uzyskać refundację 70% kosztów kwalifikowalnych faktycznie poniesionych na realizację operacji, podkreślić należy, że koszty kwalifikowalne nie obejmują podatku VAT.

Zasady udzielenia pomocy oraz wykaz kosztów kwalifikowalnych podlegających refundacji zawarte są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 8 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

19. Szkolenia zawodowe

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) przyjęła w pierwszym naborze 175 wniosków o przyznanie pomocy na „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” finansowane z PROW 2007 – 2013. Teraz przedstawione we wnioskach projekty szkoleniowe zostaną poddane konkursowej ocenie, a o tym czy beneficjent otrzyma pomoc zdecyduje liczba przyznanych punktów. FAPA wdraża to działanie w ramach zadania zleconego przez ARiMR.

Pula pieniędzy do wykorzystania w całym okresie programowania na „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” wynosi 40 mln euro.

Pomoc w ramach tego działania ma na celu doskonalenie zawodowe rolników i posiadaczy lasów, prowadzące do restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, zwiększenia konkurencyjności i dochodowości działalności rolniczej lub leśnej oraz do spełnienia norm krajowych i UE.

Beneficjentami działania mogą być osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które spełniają warunki określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie”.

Doskonaleniem zawodowym w ramach działania mogą być objęci rolnicy i posiadacze lasów na zasadzie dobrowolności, a szkolenia w ramach działania mogą być prowadzone w szczególności z następujących dziedzin:

1. minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych (tzw. cross-compliance);
2. upowszechnianie nowoczesnych technologii w rolnictwie i leśnictwie;
3. upowszechnianie zasad proekologicznych metod produkcji rolniczej, a w szczególności integrowanej produkcji rolniczej i ekologicznej;
4. upowszechnianie standardów jakościowych w produkcji rolniczej i leśnej;
5. ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym lub produkcją leśną;
6. podejmowanie nowych, rynkowo zorientowanych kierunków produkcji rolnej;
7. popularyzacja nowych kierunków działalności rolniczej w celu uzyskiwania dodatkowych dochodów;
8. poprawa jakości i higieny produkcji;
9. prawidłowe warunki utrzymania zwierząt;
10. ochrona środowiska w gospodarstwie rolnym, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw na Obszarach Szczególnie Narażonych;
11. zastosowanie mikrokomputerów i programów komputerowych w usprawnieniu zarządzania gospodarstwem rolnym i leśnym;
12. warunki bezpiecznego wytwarzania i przechowywania pasz w gospodarstwie w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego.

Beneficjenci działania mogą uzyskać refundację do 100% poniesionych kosztów kwalifikowalnych (koszty kwalifikowalne obejmują podatek VAT), które zostały szczegółowo określone w ww. rozporządzeniu wykonawczym dla działania.

20. Rentowa sprawa

Długo trzeba było czekać ale w końcu jest. Ministerstwo Rolnictwa otrzymało zgodę komisji Europejskiej na przesunięcie środków w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich. A to oznacza, że są już pieniądze na renty strukturalne.

O renty strukturalne mogą ubiegać się rolnicy, którzy mają ukończone 55 lat. Przez 10 lat prowadzili własne gospodarstwo, a przez co najmniej pięć opłacali składki w KRUS - ie . Zmienione zostały wymagania dotyczące wielkości gospodarstwa. Będą premiowani ci, którzy przekazują gospodarstwa na rzecz młodego rolnika z minimum średnią 10 hektarów , aby postępował proces zmian strukturalnych na wsi.

Dokładnie rolnicy z województw małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego muszą przekazać co najmniej 3 hektary ziemi pozostali 6. Nowo powstałe gospodarstwo musi mieć już jednak, co najmniej średnią wojewódzką, czyli ponad 10 hektarów.

21. Otwarta kasa

Wydano już ponad 10 miliardów złotych, ale nie oznacza to że limit został wyczerpany. Rolnicy wciąż mogą ubiegać się o dotacje z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W całym kraju są jeszcze środki na ułatwienie startu dla młodych rolników na usługi doradcze uczestnictwo w systemach jakości żywności, a także na działania informacyjne i promocyjne. Grupy producenckie mogą starać się o środki z dwóch

działań. Czyli o wsparcie na pokrycie kosztów administracyjnych oraz na inwestycje w przetwórstwo.

Tylko w 10 województwach są jeszcze pieniądze na pozarolniczą działalność gospodarczą.

Wnioski o dotacje mogą też składać rybacy. A pieniądze przeznaczyć na inwestycje związane z rozwojem wykonywanej pracy lub na odejście od zawodu. Są też specjalne fundusze dla lokalnych grup.

Z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich jest do wydania do końca 2013 roku ponad 17 miliardów euro. Miliard euro powinien trafić do rybaków.

22. Rzepak górą

Szykuje się rekord i to zaskakujący. Tegoroczne zasiewy rzepaku zwiększono o ponad 5%. Nawet najbardziej ostrożne szacunki mówią, że areał wyniesie, co najmniej 850 tysięcy hektarów. Rekordowe mogą okazać się też plony. Zbiory na poziomie 3 milionów ton stają się coraz bardziej realne.

Na większe zasiewy zdecydowali się głównie farmerzy z Europy Zachodniej. Najwięcej z Francji. Tam powierzchnia upraw rzepaku wzrosła o 5%. Z wysokiej produkcji nie rezygnują też Brytyjczycy oraz Niemcy, którzy rzepakiem obsiali 1 milion 450 tysięcy hektarów.

Spore wzrosty, jak na europejskie warunki mamy też i w Polsce. Według tegorocznych szacunków powierzchnię zasiewów zwiększono do co najmniej 850 tysięcy hektarów. Choć według części analityków, będzie to nawet 900 tysięcy. Rok temu zasiewy były znacznie mniejsze. A w 2007 stanowiły niespełna 770 tysięcy hektarów.

Tak znaczny skok w powierzchni upraw może jednak oznaczać problemy. Co prawda kłopotów ze zbytem nikt nie przewiduje, ale zawieść mogą ceny. A to oznacza, że ubiegłoroczne maksima cenowe na poziomie 1400 złotych za tonę trudno będzie powtórzyć. Nie pomoże też systematyczny wzrost cen nasion na światowych giełdach. Analitycy zwracają uwagę na zmiany kursów. Przez najbliższe miesiące spodziewane jest umacnianie złotego. A to na pewno zminimalizuje podwyżki.

23. Sprzedaż gruntów rolnych

Ministerstwo rolnictwa przedstawiło właśnie siódmą wersję projektu ustawy o sprzedaży państwowych gruntów rolnych. Jednak mimo ustępstw ze strony resortu dzierżawcy nie zamierzają ustąpić.

Przypomnijmy spór toczy się o milion 800 tysięcy dzierżawionych hektarów państwowej ziemi. Resort rolnictwa chce 30% tych gruntów zabrać, a potem odsprzedać okolicznym rolnikom. A to oznacza zerwanie wieloletnich umów z Agencją Nieruchomości Rolnych. Dlatego w siódmym już projekcie ustawy znalazł się zapis o odszkodowaniach dla dzierżawców.

Ministerstwo rolnictwa szacuje, że wartość odszkodowań wyniesie blisko 4 miliardy złotych. To więcej niż planowane przez resort dochody ze sprzedaży tych gruntów – twierdzą dzierżawcy.

Zmiany w zasadach gospodarowania gruntami rolnymi dotkną tysiąca trzystu dzierżawców, w rękach których jest milion 800 tysięcy hektarów ziemi.

24. Nowe wyzwania

170 milionów euro trafi na wieś z dodatkowej puli środków na tak zwane nowe wyzwania. Brzmi interesująco, a na co dokładnie mogą liczyć rolnicy?

Najwięcej, bo ponad 60 milionów euro przewidziano dla sektora mleczarskiego. Będą to pieniądze na modernizację gospodarstw rolnych. O dofinansowanie inwestycji mogą ubiegać się zarówno rolnicy, którzy myślą o rozwijaniu produkcji jak i, ci którzy chcą z niej zrezygnować.

Dodatkowe 10 milionów euro zasili program rolnośrodowiskowy. Tu podstawowym celem jest zachowanie tak zwanej bioróżnorodności.

PODZIAŁ ŚRODKÓW NA NOWE WYZWANIA

podstawowe usługi dla ludności wiejskiej

- internet szerokopasmowy 60 mln euro

rozwijanie infrastruktury rolnej i leśnej

- retencja wodna 30 mln euro

podstawowe usługi dla ludności wiejskiej

- energia odnawialna 3 mln euro

Dokładnie chodzi o ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków. Pozostałe fundusze trafią do rolników za pośrednictwem samorządów.

V. INFORMACJE Z DEPARTAMENTU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA

1. Przyjazna Wieś

Roztrzygnięty został ogólnopolski konkurs „Przyjazna Wieś”. Wybrano najlepszy projekt w zakresie infrastruktury realizowany na terenach wiejskich przy wsparciu środków unijnych.

Konkurs skierowany był do beneficjentów, którzy zrealizowali projekty infrastrukturalne na obszarach wiejskich współfinansowane z funduszy europejskich od 2004 roku.

Konkurs został zrealizowany w dwóch etapach: regionalnym i ogólnopolskim. Etap ogólnopolski konkursu został przeprowadzony przez Fundację Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, na zlecenie Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Etap regionalny konkursu, przeprowadziły Sekretariaty Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Udział w regionalnym etapie konkursu w województwie warmińsko – mazurskim zgłosiło siedem gmin, które zaprezentowały swoje projekty. W dniu 5 października 2009 roku, odbyło się posiedzenie Kapituły Konkursu. Jej decyzją:
- pierwsze miejsce przyznano projektowi pt. „Adaptacja dziedzictwa kulturalno – historycznego dla rozwoju turystyki w Pagegiai, Iławie oraz regionie przygranicznym

Sovetsk” zrealizowanemu przez Administrację Samorządu Pagegiai – Litwę i Gminę Iława.
- drugie miejsce przyznano projektowi pt. „Budowa parku spacerowo – wypoczynkowego w centrum miejscowości Rozogi”, zrealizowanemu przez Gminę Rozogi.
- trzecie miejsce przyznano projektowi pt. „Remont i modernizacja kompleksu sportowo – rekreacyjnego we wsi Drulity” zrealizowanemu przez Gminę Pasłęk.

2. Odnowa i rozwój wsi

W dniach 3, 6 i 9 listopada 2009 roku w Sali Sesyjnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie nastąpiło uroczyste podpisanie umów pomiędzy Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego, a Beneficjentami działania „Odnowa i rozwój wsi”, objętego Programem Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2007-2013. Łącznie podpisano 118 umów o przyznanie pomocy na kwotę 42,5 mln zł.

W ramach naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działań 313, 322, 323 „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, który odbył się w terminie od dnia 2 lutego 2009 r. do dnia 31 marca 2009 r., złożono 137 wniosków. Największe zainteresowanie działaniem wykazały jednostki samorządu terytorialnego - gminy, które złożyły 94 wnioski, instytucje kultury – 27, kościoły – 13 oraz organizacje pozarządowe - 3.

Beneficjentami uprawnionymi do ubiegania się o przyznanie pomocy w ramach działania były: gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie; instytucje kultury, dla których organizatorem są jednostki samorządu terytorialnego; organizacje pozarządowe, posiadające status organizacji pożytku publicznego oraz osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych Kościołów lub związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania.

W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 zatwierdzenia listy operacji dokonuje Zarząd Województwa. Dostępny limit środków dla województwa warmińsko-mazurskiego na 2009 rok wynosi ok 52,73 mln zł. W wyniku przeprowadzonej weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy pozytywnie oceniono 118 wniosków na łączną kwotę przyznania pomocy w wysokości 42 586 770,00 zł. W trakcie weryfikacji odmówiono przyznania pomocy 19 operacjom. Dostępna alokacja środków pozwala na objęcie współfinansowaniem wszystkich poprawnych wniosków o przyznanie pomocy.

Wśród 118 zawieranych umów o przyznanie pomocy 19 dotyczyć będzie budowy kompleksów boisk sportowych „Moje boisko – Orlik 2012”. Maksymalne współfinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” wynosi 500 tys. zł.

3. Najlepsze łowisko wędkarskie

W dniu 28 października 2009 r., Marszałek Województwa Warmińsko – Mazurskiego wręczył nagrody laureatom konkursu najlepsze łowisko wędkarskie w województwie warmińsko-mazurskim. Został on zorganizowany przez Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego, aby zmotywować właścicieli łowisk do działań, które przyczynią się do poprawy świadczonych usług w zakresie wędkarstwa i rekreacji w naszym regionie.

To pierwszy konkurs tego typu w naszym województwie, który został zorganizowany dla wędkarzy. Trwał on od 26 czerwca do 10 września 2009 roku. W lipcu i sierpniu, w wydaniach piątkowych „Gazety Olsztyńskiej” oraz „Dziennika Elbląskiego” publikowane były kupony konkursowe, na których wędkarze głosowali na konkretne łowiska. Wyboru

najlepszych łowisk dokonano na podstawie największej ilości głosów oddanych na kuponach, które zostały przesłane do organizatora. Ogółem przesłano 1094 prawidłowo wypełnionych kuponów. Najlepszymi łowiskami wędkarskimi w 2009 roku są:

1. Łowisko Specjalne Szwaderki należące do Gospodarstwa Rybackiego Szwaderki Sp. z o.o. – 365 głosów.
2. AGRO RYB Koszelewy należące do Barbary i Jana Ossowskich – 237 głosy.
3. Jezioro Rogaliki dzierżawione przez pana Jana Soroko – 153 głosy.

4. Szkolenie dot. PDO

W dniach 26-27 listopada 2009 roku w Mierkach odbyło się VIII Posiedzenie Krajowego Zespołu Koordynacyjnego PDO oraz szkolenie p.t. „Doświadczenia polowe jako podstawa badań i systemów wspierania decyzji w produkcji roślinnej”.

Organizatorem przedsięwzięcia był Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych oraz Stacja Doświadczalna Oceny Odmian we Wrocławiu.

Projekt współfinansowany był ze środków UE w ramach Pomocy Technicznej PROW na lata 2007-2013.

Podstawowymi zagadnieniami szkolenia było:

- wybrane aspekty ochrony prawnej odmian roślin,
- grupy producenckie – korzyści wspólnej działalności,
- porejestrowe doświadczalnictwo odmianowe w województwie warmińsko-mazurskim,
- interakcja odmian zbóż z technologiami uprawy,
- sprawozdanie z realizacji programu PDO w roku 2009.

5. II Forum LGD

W dniach 23-24 listopada 2009 roku odbyło się II Forum LGD Warmii i Mazur zorganizowane przez Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania w Elblągu w partnerstwie z Sekretariatem Regionalnym Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Na forum podpisane zostało porozumienie o współpracy 14 LGD Warmii i Mazur, które określa cele, sposoby działania oraz budżet planowanych wspólnie zadań. Porozumienie wypracowane zostało podczas I Forum.

Poza tym na forum dokonano przeglądu stanu planowania, zarządzania i promocji szlaków rowerowych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, PTTK Oddział w Elblągu i Olsztynie, LGD Warmii i Mazur.

Uzgodniono także zakres prac związanych z logo, strukturą strony internetowej oraz informatora LGD. Ponadto wypracowano stanowisko i wnioski dot. konsultacji Księgi Znakarskiej Szlaków Turystycznych Warmii i Mazur oraz sposobów realizacji LSR i ich finansowania, zwłaszcza w ramach tzw. „małych projektów”.

W forum uczestniczyli przedstawiciele LGD, organizacji pozarządowych, turystycznych, administracji samorządowej, leśnicy, naukowcy oraz lokalne media.

Biuletyn opracowano na podstawie danych:

- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Agencji Nieruchomości Rolnych,
- Agencji Rynku Rolnego,
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa,
- Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- oraz informacji prasowych.